

dius d'aqueixa zona.

De les dues vies fèrries que sortint de la ciutat de València remunten la vall del Palància, una és «la de Ojos Negros» i l'altra s'anomena popularment «La *éúra*», ja a Puçol, i és la via de passatgers que a través de Sogorb segueix cap a Calatayud. Ja el 1935 m'anotava que ho aplicaven també com a designació objectiva del castellà local, fins el ben parlat: «I aquells pobles lluny? —És a Cantavella i a l'Anglesola, que parlen *éúro*» Ares del M. ('Cantavieja', 'Iglesuela del Cid'); mirant des de Vistabella: «allà ja són muntanyes dels *éúros*». També esdevé topònim menor de possessions de gent d'aquella procedència: «Mas dels *éúros*» a Xilxes, «l'Alqueria del *éúro* Camarilles» CastPna. (1961).

Com que es deuen fer amb cuiro de caps grollers en diuen «un *éurro* de tabac: una coracha» (Escrig); «espècie de cabàs de cuiro, amb una nansa, per a posar al garbell, el gra que s'ha de garbellar», DAg.; «Les dones --- arremangant-se 'ls vestits --- saltaren, d'un bot, a bordo --- Sembla mentida que n'hi càpiga tant --- les estives de la càrrega. És un ventre que may diu prou! —, reprengué 'l rellogat, olorant bótes y cascos, y pessigant *xurros* y saques», Pons Mass. (*Auca d. l. P. XII*, 190.3f.) Per a un ús argòtic, BDC VIII, 68.

En cast. forma grup amb CHURRE 'immundícia' [1596] i altres mots semblants, en particular *churro* com designació d'aqueix bestiar [1752], *churro* andalús «serrano» [1601], *churriego* en un romanç de l'a. 1600; el bunyol dit *xurro*, ja es documenta en cast. des d'abans de 1884, i deu pendre nom del fet que aquest bunyol el fan i expenen sobretot gent de la banda d'Oriola, Múrcia i Albacete; tot això està molt més arrelat allà que en la nostra llengua, i també ho està el port. *churro* = cast. *churre*. Com explico en aquell article, és versemblant que hi hagi algun parentiu amb el basc *zur(ra)* 'avar', 'econòmic', i el seu diminutiu-afectiu *txur(ra)* 'agarrat, gasiu'; i que n'hi hagi també amb els grups del cast. ZURDO i del nostre SORRUT. Però també és ben versemblant que, sobretot en català, s'hi hagin apegat bastants elements de creació expressiva; com també fóra va descartar la possibilitat que aqueixos elements bascos i pre-romans tinguessin ells mateixos el caràcter de creació expressiva.

DERIV.: +*Xurrando*: encara que no a l'ordre alfabètic, el DAg. posa *xurrando* i *turriburri*, com a sinònims del *xinxaram* mallorquí, mena d'escudella de carabassa, col, ossos de porc, botifarra, xuia: és conegut el valor de sufix pejoratiu de noms i adjs. que -*ando* té a Mall.¹ *Xurrer*; *xurreria*. *Xurret* 'pollinet' (cançó vulgar en DAg.) i *xurra* pollina. *Xurra* 'xamba' mall., a Bna. *un xurro*; *éúú!* exclamació: «era un pico d'òr pa guanyar-se una peseta; pero al últim, *chorrut*, per que va morir com tots, y ahí s'acaba tot en este món de mones», MGadea (*T. del Xè I*, 27).

CPT.: *Xurramandusca* mall., Bna., DAg.; «la *xurramandusca*: gent baixa», Pineda (BDLC x, 27), deuria dir-se primer *xurra manduca* (MENJAR) 'menja grossera' i intrusió del sufix despectiu -*usca*; *xurrimandusca*. *Xurru-viu*, *xurru-mort*, terme despectiu en una cançó popular a Fòrnols del Cadí, DAg. *Xurris-burris* en una sarsuela barcelonina de Carnestoltes S. XVIII, DAg.; Lab.; «De debò castigui'm Déu, / si poeta de *xurris-burris*, / sé què posà al àlbum teu», BCARibau, poesia de circumstàncies que improvisà el 1845 (Montoliu, *Aribau i el seu temps*, 284); variant *xurri-burri* 'púrria, gent de rebug' a Bellpuig d'Urgell (BDLC ix, 231), 'la púrria' a Alcarràs, Massalcoreig i Garrigues (id. ix, 288); *xurrimburri* id. StaColQ. (id. id., 338); sobre aquesta mena de formació que es repeteix en basc, *surruburru*, *zurumurru*, *zurribaurri*, al. *schurrimurr* etc. fa útils observacions Schuchardt (ZRPb. xxxvi, 39; *Liubl.* xl, 400).

¹ Tanmateix V. nota 2 de XINXA.

*Xurru*met, V. *xurla* *Xurru*p, *xurru*par, *xurru*plar, V. *xarrupar* *Xurru*t, V. *xurro* *Xurru*tada, V. *xorrrar* *Xurull*, *xurumbell*, 'cantiret' maestr., semblen resultar d'un encreuament de *xarumbar* (veg. XAROP, XAR-RUPAR) amb *curull* 'tapa d'atuell', 'cucurulla' etc. (II, 1114a15, 1114b26, 1115a11)

Xurxigois, com que aquesta mena de formiguetes es diuen també en aquella comarca *roveixins/reveixins* (veg. REVÉS), potser resulta d'un metat. **vor(rei)xinois* encreuat amb **formigois* *Xusco*, *xuscada*, castellanisme, de CHUSCO *Xusca*, seubla resultar d'un encreuament de *xisca* (SISCA) amb *jullasca* (FULLA) *Xusclar*, V. *xuclar* *Xusma*, castellanisme inútil per *xurma* *Xusso*, V. *xuço*

XUT, cop donat amb el peu a la pilota, de l'angl. *shoot* 'tret, dispar'. □ 1.ª doc.: DOrt., c. 1925.

DERIV.: *Xutar*. *Xutada*. *Xutador*.

⁴⁰ *Xut*, *xuta* (ocells), *xutar*, *xutejar*, *xuteta*, V. *xot* *Xutuiar*, V. *sotullar* (ULL) *Xu(t)xo*, V. *xuço*; és també el nom d'un peix val. (per la forma allargada): «*sutjo*, plur. *jutjos* (en l'articulació, *chuchos*), peix ruïn» a. 1802, Orellana, *Peixos del Mar de Val.*, p. 4;

⁴¹ «*chucho* o rata, peix de la família de la rajada», ABoscà (GGRV, 490) +*Xuvenal*, nom de l'herba blenera, que MGadea (*Dicc. Supl.*) escriu «juvenal», cosa que, en la seva bàrbara grafia, tant pot correspondre a *çuvenal* com a *gubenal*; si fos això últim, essent un nom de l'herba blenera, que (com vaig exemplificar amplament a BLE) ha portat molts noms derivats del del llop, potser seria dissimilació de **llubenal*, derivat del llatí LUPINUS o LUPANARIS 'pertanyent al llop, a la lloba'.

⁴² *Xuvert*, V. *julivert* *Xux*, ocell, V. *xot* *Xuxeia*, V. *xuixeia* *Xuxo*, V. *xuço*